

Raadhuisplein 1
6367 ED Voerendaal
Postbus 23000
6367 ZG Voerendaal

T 045 – 575 33 99
F 045 – 575 11 95
E info@voerendaal.nl
W voerendaal.nl

ONTVANGEN 01 JULI 2019

Aan de raad van de gemeente Voerendaal

8. Ter kennisname raad

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk
54762

Voerendaal
24-juni-2019

Onderwerp

Ambitiedocument 'Natuur & Landschap' René Cleef
en 'Water'

Behandeld door

Bijlagen
1

VERZONDEN 27 JUNI 2019

Geacht raadslid,

In het raadsakkoord 2018 – 2022, "Investeren in een sociaal en duurzaam Voerendaal" is het behouden en versterken van landschapselementen en bermen als belangrijk aandachtspunt opgenomen. Tevens wordt hierin het belang van een goede (landschappelijke) inrichting van het buitengebied als maatregel tegen water- en modderoverlast onderschreven.

De ideeën van het raadsakkoord voor de thema's 'natuur & landschap' en 'water' zijn in een aantal sessies met de stakeholders – actief op deze beleidsterreinen – in een ambitiedocument nader uitgewerkt en verdiept. Dit ambitiedocument treft u bijgevoegd aan.

Het ambitiedocument vormt de basis voor het voorbereiden en treffen van (inrichtings)maatregelen voor natuur, landschap en water voor de komende collegeperiode.

Voor de inhoud wordt verwezen naar het document zelf.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN VOERENDAAL,
de secretaris,

H.H.M. Timmermans

de burgemeester,

W. Houben

AMBITIE NATUUR & LANDSCHAP EN WATER

'Voerendaal groen blauw'

De afspraken uit het coalitieprogramma zijn voor de thema's 'natuur & landschap' en 'water' in deze notitie nader uitgewerkt. De klimaatverandering die langzamerhand voelbaar is, vormt hierbij een belangrijk uitgangspunt maar ook uitdaging voor ons. Want naar verwachting komen langere periodes van hevige regen en droogte steeds vaker voor. Dat vraagt om een beter afvoeren maar ook vasthouden van het water en een herinrichting van ons watersysteem. Een vergroening van het landschap zal naar onze mening een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan aanpak van wateroverlast. Groen op de plateaus en hellingen verbetert de infiltratie van regen in de bodem en voorkomt overlast in de dalen. Op deze wijze levert het klimaat-robust maken van het watersysteem ook nog eens een geweldige meerwaarde voor natuur en landschap waar de inwoners van Voerendaal en Parkstad, recreanten en toeristen lekker kunnen wandelen en fietsen.

NATUUR & LANDSCHAP

Het prachtige landschap en de waardevolle natuurgebieden vormen belangrijke dragers van de identiteit van Voerendaal. Ze zijn van grote betekenis voor het aantrekkelijk wonen, werken en ontspannen van onze inwoners. Daarnaast hebben ze een economische betekenis voor de agrarische ondernemer en de toeristisch recreatieve sector.

Voerendaal ligt in drie Natura2000-gebieden, natuurgebieden die de hoogste bescherming kennen. Het betreft de Kunderberg, het Geuldal (Vrakelberg) en het Geleenbeekdal (Cortenbacherbos). Elk gebied heeft een eigen geschiedenis, eigen inrichting en een zeer rijke diversiteit aan flora en fauna.

De biodiversiteit in deze gebieden maar ook in de rest van Nederland staat nog steeds sterk onder druk. Het aantal soorten is door de jaren heen sterk afgenomen en veel planten- en diersoorten worden nog steeds in hun voortbestaan bedreigd. Dat geldt in het bijzonder voor de soorten van de kwetsbare Natura2000-gebieden.

Bescherming van natuur en landschap is belangrijk om de daling van de biodiversiteit een halt toe te roepen. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden via zogenaamde ecologische verbindingzones wordt het leefgebied van planten en dieren vergroot en de migratie van soorten mogelijk gemaakt. Ecologische verbindingzones worden gevormd door het aanleggen van nieuwe natuur of door het versterken van bestaande landschapsstructuren (bijvoorbeeld bermen of graften). Deze zogenaamde ontsnipperingsmaatregelen zijn van groot belang voor het in stand houden van soorten en versterken van de natuur.

De agrarische sector is een wezenlijke speler in het buitengebied en bestaat vooral uit akkerbouwbedrijven, melkveehouderijen, fruitkwekers en wijngaarden. De sector draagt in belangrijke mate bij aan het beheer en onderhoud van het landschap.

Het spanningsveld tussen economisch ondernemerschap enerzijds en natuur en landschap anderzijds kan leiden tot belangentegenstellingen. Om economisch te kunnen blijven bestaan en te concurreren (ook op het wereldschaalniveau) moet de agrariër blijven investeren in de ontwikkeling van zijn bedrijf. Dit kan door schaalvergroting, intensivering of verbreding.

Schaalvergroting om een bepaald type product efficiënter te kunnen produceren kan leiden tot het samenvoegen van agrarische percelen. Daardoor ontstaat er druk op het behoud van natuur- en landschapselementen en verdwijnt de kleurrijke lappendeken van de vele verschillende agrarische gewassen.

Intensivering door fruitteelt met mooie voorjaarsbloesem of wijnbouw op gunstige hellingen leidt tot een andere vorm van landbouw en kan juist bijdragen aan de toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van het landschap. Dat is anders bij de intensivering van de melkveehouderij. Door meer dieren op stal te houden kan de melkproductie worden verhoogd, maar zijn er minder koeien in de wei wat in principe een verarming is van de beleving van het landschap.

Daarnaast is het mogelijk dat de ondernemer kiest voor verbreding om minder conjunctuurgevoelig te zijn. Het spreekt voor zich dat nevenactiviteiten in natuur- en landschapsbeheer of toerisme een ander effect op de leefomgeving hebben dan wanneer de ondernemer zich gaat toeleggen op het be- of verwerken van agrarische producten voor de voedingsmiddelensector of verschuift naar de functie van hulp- of toeleveringsbedrijf (bijvoorbeeld loonbedrijf).

Bovenstaande ontwikkelingen vragen om een dynamische benadering van natuur en landschap en om een goede onderlinge afstemming tussen betrokken partijen.

Toerisme en recreatie zien we binnen Voerendaal als een belangrijk sector die bijdraagt aan het versterken van de vitaliteit van de gemeente. Vanuit toerisme en recreatie kunnen verbindingen gelegd worden met de dreigende leegstand van (grote) karakteristieke panden, het genereren van extra draagkracht voor voorzieningen en het realiseren van nieuwe verdienmodellen voor de samenleving.

Voerendaal is vanwege de landschappelijke kwaliteiten bijzonder interessant voor de recreatieve fietser en de wandelaar. Randvoorwaarde is het aanbieden van een goed onderhouden en ingericht routenetwerk, met attractieve start- en rustpunten en verbindingen naar Parkstad en naar het Heuvelland.

Voerendaal zet samen met de gemeenten Simpelveld en Heerlen in op de IBA-project 'Land van Kalk'. Hier willen we een aantal (natuur)transferia realiseren, waar recreanten kunnen parkeren en van daaruit per fiets of te voet het gebied gaan verkennen. De ondernemers in het land van Kalk werken samen om het gebied te etaleren en beleefbaar te maken voor de recreant/bezoeker.

Bij de zorg voor onze natuur en ons landschap hoort ook een goed waterbeheer. Met het oog op de klimaatverandering is dit – zoals hierboven reeds is aangegeven – een belangrijke uitdaging. Want naar verwachting komen hevige regenbuien en langere periodes van droogte steeds vaker voor. Dat vraagt om maatregelen voor het opvangen en afvoeren van water, die vaak goed te combineren zijn met natuur- en landschapsherstel. Voorbeelden hiervoor zijn de aanleg van graften en groenstroken op de hellingen.

Onze ambities op het gebied van natuur en landschap zijn verwoord in de Visie Natuur en Landschap (2008). Die beschrijft hoe wij met de groene ruimte willen omgaan en wat onze prioriteiten zijn: het verhogen van de natuurwaarde van het groen en de kansen voor inheemse planten en dieren.

Drie deellandschappen

De drie deellandschappen die in de visie worden onderscheiden, hebben elk hun eigen karakter. Het 'plateau' (Ransdalerveld) is een grootschalig open cultuurlandschap met akkerbouw, laagboomstamgaarden. De 'bergen' (Kunderberg, Vrakelberg, Fromberg, Putberg en Vrouweheide) kenmerken zich door grote hoogteverschillen met steile randen en kalkgesteente dat plaatselijk aan het oppervlak zichtbaar is. Hier liggen natuurgebieden en op de hellingen komen soortenrijke kalkgraslanden met veel orchideeën, kalkbossen en met struweel begroeide graften en holle wegen voor. De 'beekdalen' vormen een gevarieerd landschap met relatief open 'ruggen'. In dit gebied stromen de Luiperbeek, Retersbeek, Hoensbeek, Hongerbeek en Dammerscheiderbeek. Vanwege de aanwezigheid van water zijn hier vroeger veel monumentale hoeves en kastelen gevestigd, met lanen en landgoederen met bossen. In de visie hebben we de gewenste ontwikkeling van alle typen landschap en natuur met hun kwaliteiten gedetailleerd beschreven.

Ecologische verbindingzones

Niet alleen natuurgebieden maar ook de ecologische verbindingzones in de vorm van landschapselementen (graften en holle wegen) en wegbermen zijn van wezenlijk belang voor natuur en landschap. Zij vormen vluchtplaatsen en zorgen voor de noodzakelijke uitwisseling en verspreiding van planten en insecten als dagvlinders, sprinkhanen en mieren. In Voerendaal beschouwen we de schakel tussen Vrakelberg en Kunderberg/Putberg en de schakel tussen Geuldal en Geleenbeekdal langs Karstraat en beekdalen (Hoensbeek, Retersbeek en Luiperbeek) als belangrijke ecologische verbindingzones.

Aantasting van landschapselementen en bermen is een geleidelijk proces, dat nog steeds doorgaat. Zo blijkt uit bestudering van een inventarisatie uit 1993 dat een aanzienlijk deel van de landschapselementen is verdwenen. Randbeïnvloeding van belendende percelen zoals ploegen, spuiten en bemesten tast op de nodige plaatsen de bermen verder aan.

Het maaien van onze bermen vindt grotendeels ecologisch plaats. Desondanks zijn de bermen momenteel van onvoldoende omvang en kwaliteit om de versnippering tussen de natuurgebieden op te heffen en uitspoeling naar de weg te voorkomen.

Ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van nieuwe loodsen kunnen eveneens een bedreiging voor natuur en landschap vormen. Uitbreidingen en nieuwe initiatieven in het buitengebied zullen op hun gevolgen voor natuur en landschap worden getoetst. Koppeling met het terugbrengen van natuur- en landschapskwaliteit moet onderdeel van de instemming met dergelijke ontwikkelingen vormen.

Openbaar groen

Het Groenstructuurplan (2013) beschrijft hoe we het openbaar groen binnen en buiten de bebouwde kom willen vormgeven. Met (infrastructurele) herinrichtingsprojecten borgen en verbeteren we de kwaliteit hiervan. In het Groenbeheerplan (2015) hebben we afspraken met de raad gemaakt over de kwaliteit van ons openbaar groen. Momenteel verkeert dat in een goede staat (merendeel A-kwaliteit). Dit is mede te danken aan het project 'Talent werkt', waarbij mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt onze buitendienst ondersteunen. Zij krijgen een opleiding en helpen bij het onderhoud van de buitenruimte. Met deze extra menskracht kunnen we fors inzetten op het verbeteren van de verzorgende kwaliteit van het openbaar groen, denk dan aan zwerfvuilinzameling en onkruidbestrijding op verhardingen.

Door ziekte en de gewijzigde economische omstandigheden neemt het aantal beschikbare mensen uit deze poule af en staat de kwaliteit van de buitenruimte onder druk.

De gemeente heeft de laatste jaren sterk in het opwaarderen van de parkgebieden geïnvesteerd. Dit past binnen ons beleid om de openbare ruimte in stand te houden en te verbeteren. Recent is het 'Böschke an der Baneberg' opgeknapt. Hiermee versterken we de groenblauwe dooradering binnen de kern Voerendaal en creëren we een wandeldoorsteek van het station naar het centrum.

De natuur en het landschap in het buitengebied beheren we in samenwerking met een aantal partners. Staatsbosbeheer is in Voerendaal verantwoordelijk voor de natuurgebieden. De coöperatie Natuurrijk Zuid-Limburg draagt zorg voor al het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) in de provincie Limburg en sluit – namens de provincie – langjarige beheercontracten met agrariërs en particulieren af.

De gemeente beschikt over een 2-tal bosgebieden, namelijk het Haerenbos en het Cortenbacherbos. Het beheer en onderhoud hiervan vindt in samenspraak met de Bosgroep plaats.

In de werkgroepen 'Natuur, Landschap en Milieu' en 'Routestructuren' bespreken we met (lokale) belangengroeperingen de ontwikkelingen rond de onderwerpen 'natuur en landschap' en 'wandel- en fietspaden'.

Doelen 2018 - 2021

We onderstrepen de essentiële koppeling van inrichting van het buitengebied en aanpak van de wateroverlast in de kernen. Door regenwater op de plateaus en hellingen vast te houden en te infiltreren worden problemen in de dalen voorkomen. Komende tijd zullen we de dialoog met onze partners, provincie, waterschap, LLTB, agrariërs aangaan welke inrichtingsmaatregelen in het landelijk gebied – ook in de vorm van natuur- en landschapselementen – noodzakelijk zijn om de toenemende wateroverlast (maar ook droogte) aan te pakken.

Op korte termijn zullen we verder nagaan welke juridische instrumenten we kunnen inzetten om verdere aantasting van de bermen en landschapselementen te voorkomen. Ook met de provincie zullen we het gesprek aangaan om de handhaving van deze elementen vorm te geven. Daarbij zullen we onderzoeken, of en zo ja, met welke instrumenten het mogelijk is om verloren gegane elementen te herstellen. Prioriteit ligt hierbij bij die elementen, die een belangrijke rol in het ecologische netwerk of in het watersysteem vervullen.

Samen met de provincie starten we een onderzoek naar de leemtes voor het realiseren van een ecologische verbindingszone tussen de Vrakelberg en de Kunderberg. Komend jaar zal duidelijk worden of dit project kan worden opgeschaald naar een zogenaamd PIO-project (= Platteland In Ontwikkeling). Verder zullen we erop toezien dat natuur en landschap onderdeel zal uitmaken van het fietsproject langs de Vrakelberg.

In de loop van 2019 wordt 0'highlight 3' van project Corio Glana gerealiseerd. Dit betreft de herinrichting van de Geleenbeek en het omliggende gebied tussen de A76 en Putterweg. In 2019 zal tevens besluitvorming over een doorstart van het (regionale) project Corio Glana plaatsvinden. Deze richt zich op de highlights die nog niet zijn gerealiseerd, het beheer en onderhoud van de (gerealiseerde) natuur en op de recreatief-toeristische ontwikkelingen langs de Geleenbeek.

WATER

De klimaatscenario's van het KNMI geven aan dat het door klimaatverandering harder gaat regenen en dat de zomers droger en warmer worden. Dit gaat overlast geven. De waterschappen waarschuwen dat als er geen maatregelen genomen worden, de schade door extreme regenval en langdurige droogte tot 2050 oploopt tot circa 71 miljard euro.

Voerendaal wil – evenals de rest van Nederland – in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht zijn, met nadruk op preventie en het beperken van schade. Het is niet mogelijk om heel Voerendaal opnieuw in te richten.

Overheden kunnen knelpunten oplossen, maar mensen zullen ook zelf het heft in handen moeten nemen. Alles aanpakken lukt niet en risico's zullen blijven bestaan. Daarom moeten we een maatschappelijke discussie voeren over wat we wel en niet oppakken. Deze bewustwording moet komende jaren plaatsvinden.

De klimaatverandering leidt ook tot meer zomerse en tropische dagen en een toename in de hittestress. Hittegolven zullen vaker voorkomen. Hittestress is vaak gekoppeld aan bebouwd gebied, omdat dit altijd warmer is dan in het omringende – groene – buitengebied. Aanplant van nieuwe bomen zorgt voor verkoeling. Dit komt niet alleen door hun schaduw maar vooral door de verdamping van water. Ook het vervangen van verhardingen door groen levert een wezenlijke bijdrage aan het verlagen van de temperatuur. Groen vergroot daarnaast de infiltratiecapaciteit van de bodem en draagt zodoende bij aan de aanpak van regenwateroverlast.

Gemeentelijk zorgplicht

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast in onze gemeente. Aanleg en beheer van de riolering is een gemeentelijke taak, die zijn wettelijke basis vindt in de Wet milieubeheer en de Waterwet. In de Wet milieubeheer is opgenomen dat de gemeente verplicht is om een (Verbreed) Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) op te stellen, waarin zij aangeeft hoe zij invulling aan deze taak geeft.

De gemeentelijke watertaken zijn nader uitgesplitst en verbreed naar drie zorgplichten voor 'afvalwater', 'hemelwater' en 'grondwater'.

Het vigerende Verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan loopt tot 2019. Momenteel is in samenwerking met de regio Parkstad gestart met het opstellen van een nieuw (regionaal) Waterplan voor het (algemene) beleid voor de gemeentelijke watertaken en het opstellen van de afzonderlijke vGRP's met de onderzoeken en de maatregelen per afzonderlijke gemeente. De financiële vertaling van de maatregelen vindt plaats in het 'Kostendekkingplan'.

Afvalwater

De zorgplicht voor het afvalwater ligt bij de gemeente. Wij streven naar een duurzame invulling van de rioleringszorg, waarbij met een doelmatige inzameling en transport van riool- en regenwater de bescherming van de volksgezondheid, voorkomen van wateroverlast en een goede kwaliteit van het oppervlaktewater gewaarborgd zijn.

Het Waterschapsbedrijf Limburg is verantwoordelijk voor het verdere transport en het zuiveren van het afvalwater.

De afgelopen VGRP-planperiode is veel werk verzet. De samenwerking binnen de regio is versterkt en heeft geresulteerd diverse projecten. Met Heerlen is het project 'Metten, Data en Rekenen' opgestart. Binnen dit project voert de gemeente Heerlen onder meer de berekeningen voor het actualiseren van het BasisRioleringsPlan (BRP) uit. De riooldata zijn geüpdatet en ondergebracht bij het Gegevenshuis. Op rioolgebied heeft een groot aantal afkoppelprojecten plaatsgevonden en hebben reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden plaatsgevonden.

Doelen 2018 - 2021

De actualisering van het BRP 2009 is opgestart. Het rioolstelsel in Voerendaal is momenteel gedimensioneerd op de beleidsmatig verplichte bui-8. Dit is een bui die gemiddeld éénmaal per 2 jaar optreedt en enige waterhinder ("water op straat") mag geven. Bij het berekenen en uitvoeren van nieuwe maatregelen wordt nu al getoetst aan een bui-9 (een bui die éénmaal per 5 jaar voorkomt) en een bui-10 (een bui die éénmaal per 10 jaar voorkomt).

Nieuwe maatregelen vanuit het nog op te stellen BRP zullen niet alleen aan de bui-8 maar ook aan de zwaardere buien, bui-9 en bui-10 worden getoetst.

Komende jaren zullen we projecten waarbij verhard oppervlak van het gemengd rioolstelsel wordt afgekoppeld, blijven uitvoeren.

De maatregelen uit het nieuwe BRP vormen de basis voor het nieuw op te stellen Kostendekkingsplan en uiteindelijk ook de rioolheffing.

Het huidige Strategisch InvesteringsProgramma Infrastructuur (STRIP) heeft een looptijd tot 2018. De beleidsplannen die input voor het nieuw op te stellen STRIP leveren, zijn gereed of worden momenteel geactualiseerd (bijvoorbeeld het BRP). Zodra deze plannen beschikbaar zijn, zal medio 2019 hieruit een nieuw investeringsprogramma (STRIP 2.0) worden opgesteld.

Regenwater

Het klimaat is aan het veranderen en leidt tot grotere en heftigere buien. Het watersysteem en de waterketen moeten deze neerslag kunnen verwerken. Dit kan niet alleen met grotere rioolbuizen maar een integrale aanpak is nodig. Uitgangspunt voor ons is om het regenwater te infiltreren op de plaats waar het valt. De huidige infiltratiecapaciteit van het landelijk gebied is te gering om hevige buien op te vangen, met als gevolg water- en modderstromen in de dalen. Om de opnamecapaciteit van de bodem op de plateaus en de hellingen te vergroten zijn aanvullende teelttechnisch nodig. Water dat desondanks afstroomt, kan in kleine buffers van agrariërs of grotere buffers van het waterschap worden opgevangen. Zaak is het om aan te sluiten bij het project water in Balans van het waterschap Limburg. Die deze problematiek tracht aan te pakken.

Als belangrijke maatregel zien wij het terugbrengen van lijnvormige landschapselementen, zoals graften en groenstroken, in het landelijk gebied. Afstromend water kan bij deze voorzieningen in de grond infiltreren. Maar nog belangrijker is het afvangen van modder door deze elementen. Daarmee wordt voorkomen, dat dikke lagen modder zich in en rond woningen afzetten.

De infiltratie van regenwater in de grond draagt tevens bij aan de aanvulling van de grondwatervoorraad.

De gemeente heeft recent een regenwaterstructuurkaart-light opgesteld. 'Light' wijst erop, dat in de berekeningen ervan uit is gegaan dat alle regenwater oppervlakkig afstroomt en er geen regenwater via het rioolstelsel wordt afgevoerd. De kaart levert inzicht in (potentiële) regenwaterknelpunten en is bruikbaar als afwegingskader voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en aanpak regenwateroverlast.

In 2016 en 2018 is Voerendaal meermaals met ernstige regenwateroverlast geconfronteerd. Alle knelpunten zijn beschreven en bij het waterschap Limburg neergelegd. Afgelopen jaren heeft het waterschap steeds aangegeven, dat andere wateroverlast- en erosieproblemen in deze regio – zoals in Meerssen, Oirsbeek en Valkenburg – qua omvang en ernst duidelijk groter zijn dan die van Voerendaal en dat deze dan ook met voorrang worden aangepakt. Uitzondering is het knelpunt aan de Barrier waar in 2016 ernstige overlast heeft plaatsgevonden.

De gemeente wil en moet – in verband met de benodigde kennis en middelen – in samenspraak met het waterschap de regenwateroverlastknelpunten aanpakken. Het waterschap heeft daarbij aangegeven, dat – gelet op hun prioritering – de knelpunten in Voerendaal de komende jaren niet of nauwelijks zullen worden opgepakt.

Voerendaal wil nu extra formatie beschikbaar stellen om voorbereidingswerkzaamheden voor de aanpak van deze wateroverlastknelpunten uit te voeren. Dit kan wellicht leiden tot een versnelling van de aanpak van Voerendaalse knelpunten door het waterschap.

Wij hebben zelf de eenvoudige knelpunten van 2016 en 2018 opgelost. De meer complexere knelpunten, waarbij meerdere partijen betrokken zijn en berekeningen van afstromende hoeveelheden water nodig zijn om maatregelen te kunnen bepalen, hebben we bij het waterschap neergelegd.

Zoals gezegd, zullen de overheden niet alle problemen met regenwater kunnen voorkomen en zullen er restrisco's blijven bestaan. Daarvoor zullen we het gesprek met de maatschappij moeten aangaan en de burgers erop wijzen dat ze zich hiertegen moeten verzekeren of zelf maatregelen moeten treffen.

Doelen 2018 – 2021

De oorzaak van een water- en modderprobleem in het dal vindt vaak zijn oorsprong kilometers hogerop in het landschap. Wij zoeken de oplossingen in eerste instantie in het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem op het plateau en de helling. Dan nog afstromend water kan in buffers worden opgevangen. Voor deze oplossingen zijn meestal meerdere partijen aanzet.

De eerstkomende tijd zullen we een gemeentebrede verkenning naar erosie- en wateroverlastproblemen uitvoeren. Dit zal op basis van de knelpunten uit 2016 en 2018 en de regenwaterstructuurkaart-light plaatsvinden. Daarnaast zullen we de taken en verantwoordelijkheden van de gemeente op dit terrein uitzoeken.

Op basis van de probleemverkenning zullen we gesprekken met de overige betrokken partijen (provincie, waterschap, LLTB) aangaan om knelpunten te prioriteren en vervolgens aan te pakken, waarbij wij voorstander zijn van infiltratiemaatregelen op het plateau en de helling.

Daarnaast zullen we om ervaring op te doen een tweetal pilot-projecten opstarten. Een project richt zich op de aanpak van één complex knelpunt (Barrier 85/85a). Met het andere project pakken we een klein “knelpunt”-gebied aan om ervaring op te doen met gebiedsgerichte aanpak (naar verwachting Opscheumer, omdat dit gehucht in 2018 twee keer is geconfronteerd met ernstige water- en modderoverlast).

In 2018 zal een subsidieregeling voor het afkoppelen van particuliere terreinen van kracht worden. De provincie heeft begin 2018 hiervoor gelden beschikbaar gesteld. Van de gemeentes in Zuid-Limburg wordt een evenredige bijdrage verwacht. De regeling zal in 2018 in regionaal verband worden uitgewerkt en in werking treden.

In 2018 start de campagne ‘Waterbewust Parkstad’. Door het voeren van een “waterbewust” campagne gedurende een periode van vier jaar willen de acht Parkstadgemeenten de inwoners, bedrijven en organisaties laten weten wat de overheden hieraan doen, maar ook welke bijdrage ze zelf kunnen leveren.

Grondwater

De gemeente Voerendaal kent in de kernen Voerendaal en Kunrade gebieden met grondwaterknelpunten. We monitoren de grondwaterstand in deze kernen al ruim 10 jaar via het geïnstalleerde grondwatermeetnet. Hieruit blijkt dat het grondwater sterk fluctueert, afhankelijk van de hoeveelheid regen. In de afgelopen 10 jaar is geen stijgende tendens geconstateerd. Naar aanleiding van klachten is het grondwatermeetnet in 2017 uitgebreid naar de kernen Weustenrade en Retersbeek.

Binnen de gebieden met grondwaterknelpunten gaan we terughoudend om met het infiltreren van regenwater.

De grondwaterstand is, zeker in bebouwd gebied, niet volledig te sturen. Daarom heeft de gemeentelijke grondwaterzorgplicht het karakter van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Dit betekent dat we aanspreekbaar zijn voor grondwaterproblemen, maar niet dat wij ook aansprakelijk zijn.

Op particulier terrein is de perceelegeenar zelf verantwoordelijk voor het tegengaan van grondwateroverlast. Ondergrondse gebruiksruimtes van panden, zoals een kelder of een souterrain, moeten volgens de bouwregelgeving waterdicht zijn. Van de perceelegeenar verwachten wij dat hij de vereiste (waterhuishoudkundige en/of bouwkundige) maatregelen neemt om grondwaterproblemen te voorkomen of te bestrijden.

Bij optredende structurele grondwateroverlast waarbij de particulier redelijkerwijs zelf niet in staat is om de problemen te verhelpen, zullen wij als regisseur optreden om doelmatige oplossingen te zoeken en zodoende proberen de overlast te verminderen. We ontvangen en verwerken overtollig grondwater van drainages van een beperkte diepte (circa 1 meter). Grondwater aangeboden om kelders droog te houden wordt door ons ontvangen en verwerkt.

Doelen 2018 – 2021

In 2005 is het grondwatermeetnet in de kernen Voerendaal en Retersbeek geïnstalleerd. We zullen in 2018 een aantal herstel- en vervangingsinvesteringen aan dit meetnet uitvoeren om de ontwikkeling rond de grondwaterstand in de toekomst goed te kunnen blijven volgen.

Naar aanleiding van klachten over hoge grondwaterstanden in Weustenrade en Retersbeek is niet alleen het grondwatermeetnet naar deze kernen uitgebreid maar zijn we ook gestart met een onderzoek naar mogelijke oorzaken. De voorlopige resultaten van dit onderzoek wijzen erop, dat hangwater de problemen veroorzaakt. Tot 6 à 8 meter diepte zit een slecht doorlatende kleilaag waarin regenwater stagneert. Nadat het rapport definitief is gemaakt, zullen we de resultaten met de bewoners communiceren.